

Dirk De Haes (red.), *De rode tong van de leeuw: Anton Roosens (1929-2003), analyse en strategie van een links flamingant*, Brussel, Meervoud, 2005, 208 pp.

Dit boek is een eerbetoon bij het overlijden van Anton Roosens. Hij was in de periode 1959-1963 zeer actief bij de wederopstanding van de buitenparlementaire Vlaamse beweging: als secretaris van het Vlaams Aktiekomitee voor Brussel en Taalgrens, als één van de organisatoren van de twee Vlaamse marsen op Brussel (1961 en 1962) en van de derde nationale betoging in Antwerpen (1963), die federalisme koppelde aan economische structuurhervormingen. Dat laatste beantwoordde aan de droom van Roosens, met name de verbondenheid van de Vlaamse beweging met de arbeidersbeweging. Daarbij evolueerde hij van taal- en cultuurflamingantisme, over sociaal flamingantisme en federalisme, naar het Gramsciaans marxisme, Vlaams onafhankelijkheidsstreven en internationalisme. Hij werd het gezicht van een links Vlaams radicalisme, één der initiatiefnemers tegen het Egmontpact (1977), voorzitter van het Frans Masereelfonds (1978-1987) en vanaf 1993 redactielid van het progressieve Vlaams-radical maandblad *Meervoud*. Hij viel op door zijn scherpe analyses in diverse periodieken en soms in boekvorm, dit vanuit een marxistische invalshoek en sterk beïnvloed door de ideeën van Gramsci (1891-1938) over culturele hegemonie. Hij kwam tussen twee stoelen te zitten: enerzijds het wantrouwen van een ‘conservatieve’ Vlaamse beweging, anderzijds de argwaan van de ‘linksen’ wegens zijn nationalisme.

In dit boek geven een aantal auteurs persoonlijke bedenkingen ter herinnering, maar de bedoeling was vooral het gedachtegoed van Roosens samen te vatten en te reconstrueren, dit o.m. via talrijke verwijzingen. De belangrijkste thema's zijn: Roosens en Gramsci (pp. 33-42), Vlaamse beweging en sociale beweging (pp. 43-96), Mondialisering en diensteneconomie (pp. 97-131), Staatshervorming: Vlaanderen, Brussel en Wallonië (pp. 133-170), Vlaamse identiteit en multiculturele samenleving (pp. 171-184). Het zijn radicale en uitdagende analyses, zelfs als men het ermee oneens is, zelfs als het in de geschetste historiek wat overgeschematiseerd is en naar vandaag toe *“iets te veel gebaseerd op het determinisme van een gelovige”*, zoals één der auteurs opmerkt.

Alleszins interessant, in het licht der actualiteit, is de door hem reeds uitgetekende strategie voor de Vlaamse elite. De macht van de Belgische bourgeoisie, die de culturele hegemonie had verloren maar haar politieke macht o.m. via een pseudo-federalisme had behouden, moest worden gebroken door een bondgenootschap tussen Vlaanderen en Wallonië. In plaats van Wallonië via Belgische federale *transfers* vast te pinnen in financiële en sociale passieve afhankelijkheid zonder veel perspectief, moest er een soort ‘Vlaams Marshall plan’ komen, waardoor Wallonië gedurende een tiental jaren de nodige investeringskredieten zou krijgen om zijn economie te herstructureren. Het moest de vorm aannemen van een, van regering tot regering, onderhandelde en internationaal bindende

conventie. Dat zou gepaard gaan met een vreedzame, constitutionele scheiding van Vlaanderen en Wallonië, d.w.z. de creatie van een onafhankelijk democratisch Vlaanderen dat zelf over de financieel-economische en sociale hefboven zou beschikken. Via dit scenario werd het Belgische niveau overbodig en kon Wallonië worden losgemaakt van zijn tegennatuurlijke alliantie met het Belgische establishment, van zijn vooralsnog legitiem belgicisme. Bleef het probleem Brussel. Roosens vond het onaanvaardbaar dat Vlaanderen zijn hoofdstad zou laten gaan en dat het reeds had ingestemd met de evolutie ervan tot een derde gewest. Volgens hem behoorde Brussel tot de Vlaamse economische en geografische ruimte. Maar aan Wallonië moest het recht worden toegekend om extraterritoriale banden aan te knopen met de francofone Brusselse taalgemeenschap. Deze laatste moest als autonome gezagsinstantie en als een overwegend Franstalige stad door de Vlaamse grondwet worden erkend en van Vlaanderen alle vereiste financiële middelen krijgen om haar culturele en persoonsgebonden bevoegdheden ten volle te kunnen uitoefenen. In essentie betekende dit de terugkeer naar een tweeledige structuur. Zelfs voor medestanders van Roosens klonk deze visie wat te voluntaristisch. Ze staat wel haaks op de vanuit Brussel (ook door een deel van de Nederlandstalige elite) gepropageerde uitbouw van Brussel tot een derde Gewest-Gemeenschap.

[HARRY VAN VELTHOVEN]